

Demping van sloot op Smalenbroek

ZON: afdammen, ophogen en aanplanten

Tekst: Cecile Bögels

Door de klimaatverandering krijgen we vaker te maken met warmere, drogere zomers. In Overijssel vallen daardoor beken en sloten droog en de grondwaterstand daalt, wat leidt tot schade aan het landschap. Het programma 'Zoetwatervoorziening Oost Nederland' - kortweg ZON - draagt oplossingen aan. Als een van de organisaties die mee doet aan ZON is Landschap Overijssel gestart met maatregelen voor het vasthouden van water. Een tussenstand.

Extreme droogte

Afgelopen zomers hebben we te maken gehad met extreme droogte. Vooral op de hoger gelegen zandgronden van Twente vielen daardoor beken en sloten droog en was het lastig om het grondwater op peil te houden. Schade aan

Klaverzuring FOTO: JACOB VAN DER WEELE

natuur en landbouw was het gevolg. Om de natuur minder kwetsbaar te maken voor klimaatverandering, neemt Landschap Overijssel samen met het Waterschap maatregelen. Zoals op de Lonnekerberg bij Enschede. Ecoloog Jacob van der Weele en projectleider Ronald Krabbenbos geven een inkijkje.

Greppels afdammen

"De Lonnekerberg was vroeger woeste grond met natte plekken", vertelt Ronald Krabbenbos, projectleider van ZON bij Landschap Overijssel. "Rond 1850 schiep textielfabrikant Blijdenstein hier een volledig nieuw landschap. Hij liet kilometers rabatten aanleggen, dat zijn greppels voor de opvang en afvoer van water met daarnaast een grondwal die beplant is met bomen. Zo kon in een nat gebied toch een winstgevend productiebos groeien." Inmiddels is de Lon-

Gedempte sloot Smalenbroek

nekerberg veel te droog geworden, met als gevolg sterfte van onder andere fijnsparren. Ronald: "Omdat we nu juist water willen vasthouden in plaats van afvoeren, maken we de greppels minder diep en worden ze op bepaalde plekken afgedamd. Zo kan het water op meer plekken de bodem in trekken."

Ophogen beekbodem

Naast de greppels wordt ook de Jufferbeek op de Lonnekerberg minder diep gemaakt om droogteschade te beperken. De beek is te diep komen te liggen en onttrekt grondwater aan de omgeving. Ronald legt uit dat de beekbodem wordt opgehoogd door deze aan te vullen met leemhoudend zand. "Door de stroming verspreidt het zand zich over de beek. In combinatie met het aanbrengen van takken en stronken, houden we het water langer vast.

Van naald naar loof

Een andere maatregel is het vervangen van naaldbos door loofbomen. Jacob van der Weele: "Naaldbomen hebben meer bladoppervlak dan loofbomen - een naald is een soort opgerold blad. Bovendien verliest een naaldboom geen blad in de winter. Daarom vindt er bij naaldbomen meer verdamping plaats dan bij loofbomen. Ook zijn naaldbomen gevoeliger voor sterfte door insecten zoals de letterzetter, een kever die gangen vreet in kwetsbare bomen als de fijnspar. Loofbomen zijn niet gevoelig voor de letterzetter. Dus door omvorming van naald- naar loofbos, zal zich op den duur een klimaatbestendiger bos ontwikkelen."

Metten is weten

Gevarieerde, hoge natuurwaarden vormen uiteindelijk het doel van de ZON-maatregelen. Om te bepalen of die doelstelling wordt behaald, doen we onderzoek. Peilbuizen meten de grondwaterstand en periodiek wordt onderzoek gedaan naar soortenrijkdom. Omdat veel omgevingsfactoren meespelen, zoals neerslag en stikstofuitstoot, is effectmeting echter lastig. Toch zijn al resultaten zichtbaar in gebieden waar eerder maatregelen werden genomen, zoals

Jufferbeek ligt te diep en zal worden opgehoogd

in natuurgebied 't Holthuis. Jacob van der Weele: "Ook daar zagen we soorten verdwijnen door droogte. Zo'n tien jaar geleden hebben we daarom de beek minder diep gemaakt. Inmiddels zien we dat de omgeving natter is geworden en dat natuurwaarden herstellen. Zo zijn bijvoorbeeld de bosanemoon en witte klaverzuring weer teruggekeerd." Binnenkort zijn de landgoederen Smalenbroek, Groot Brunink en Hof Espelo aan de beurt.

Te goede afvoer

In Nederland is sprake van een neerslagoverschot. Dat wil zeggen dat er meer regen valt dan er verdampt. Het overtollige water ging in het verleden niet goed samen met de steeds intensievere landbouw. Daarom is sinds de jaren '50 een efficiënt systeem van waterafvoer ontwikkeld. Via greppels, sloten, beken en rivieren stroomt het overschot aan water razendsnel naar de Noordzee. Dat werkte lange tijd goed. Maar door de klimaatverandering krijgen we te maken met drogere zomers. Hierdoor wordt de grond steeds droger en treden andere vervelende processen op zoals verzuring van de bodem. Ons efficiënte systeem van waterafvoer heeft dus een verdrogend én verzurend effect op de natuur.

Wat is ZON?

ZON staat voor 'Zoetwatervoorziening Oost Nederland'. Dit programma onderzoekt de droogteproblematiek en draagt oplossingen aan voor het vasthouden van zoet water. Omdat waterproblemen niet ophouden bij gemeentelijke of provinciale grenzen, werken de verschillende partijen samen. Deelnemende partners in ZON zijn o.a. de vier provincies en waterschappen, ruim zeventig gemeenten, terreinbeheerders zoals Landschap Overijssel, natuur- en milieufederaties, LTO, Vitens en WMD.

Meer weten over dit project? Kijk op www.landschapoverijssel.nl/zon